

Dr. Ráczné dr. Schneider Ildikó:

**Az Erdészeti és Faipari Egyetem
múzeuma az Esterházy-palotában**

OEE Könyvtár
Áll.Ell. 2021

Dr. Ráczné dr. Schneider Ildikó:

Az Erdészeti és Faipari Egyetem múzeuma az Esterházy-palotában

Országos Erdészeti Egyesület
Wagner Károly Erdészeti Szakkönyvtár

Leltári szám:

154/620

Csoport szám:

II

Raktári jelzet:

S.VI. 11

¹ Vadász József: A magyarországi M. Kir. Erdőgazdálkodási Tanácsok és igazgatóságok. Bp., 1896. 10.
² Vadász József: 16.
³ Vadász József: 46.
⁴ László Adolf: Az erdészeti kiállítások ügyei. Erdészeti Lapok (Budapest) 2. évf. 1886. 67.
⁵ Vadász József: 123.
⁶ Ráczné dr. Schneider Ildikó: Országos Erdészeti Egyesület 1866-1906. Bp., 94-95.

OEE Könyvtár
Áll. Ell. 2024

Dr. Károly dr. Schneider Illikó

Az Erdészeti és Faipari Egyetem
múzeuma az Esterházy-palotában

Erdészeti és Faipari Egyetem	
Múzeum	
Könyvtár	
Könyv szám: 173/1204	
Cím: 173/1204	
Év: 1851	

1851

1866/1

1. Előzmények

Az Erdészeti és Faipari Egyetem Múzeuma megalakulásának kezdetét a felsőfokú erdészképzés megalapításához köthetjük. Az Erdészeti Tanintézet első tanára, Wilckens Henrik Dávid (1763–1832, tanár 1807–1832), rövid idővel kinevezése után, a 3718/1808. számú felterjesztésében többek között indítványozta Selmezbányán egy Burgsdorf-féle magláda, Göller tanár 200 kötetből álló „Forstbotanische Bibliothek”-jének és Georg Dahl erdőkáros rovargyűjteményének megvásárlását, amit engedélyeztek is.¹

A Tanintézet második tanára, Feistmantel Rudolf (1805–1871, tanár 1835–1847), 1842-ben kérte az udvari kamarát, hogy az állattani előadásokhoz szükséges különféle állatok beszerzését engedélyezze. Még abban az évben megvásároltatta Ripka János bélébányai erdőőr 10 db-ból álló madárgyűjteményét.² 1843-ban ismét kérvényezte a zoológiai gyűjteményt, de kérését elutasították és felhívták a figyelmét arra, hogy a rovarani anyagot gyarapítsa.³

1866-ban az Erdészeti Lapokban kétrészes cikk jelent meg Erdődi (Dívald) Adolf tollából, amely felhívta a figyelmet az erdészeti kiállítások fontosságára, megjegyezve, hogy „Erdészeti múzeumok pedig maiglan még sehol sem léteznek. Tanintézeteink ugyan bírnak gyűjteményekkel, de ezek hihetetlenül szegények”...⁴ Ez az írás lendületet adott az akadémiai gyűjtemények fejlesztéséhez, így 1868/69-ben Brusek Henrik erdőmester 160 darabból álló madárgyűjteményével és egy dr. Büchner-féle gomba mintagyűjteménnyel gyarapodott az állomány.⁵

Az első hazai erdészeti múzeumot Pió Kornél faraktárkezelő javaslatára – elhangzott az Országos Erdészeti Egyesület 1883. évi budapesti közgyűlésén – 1885-ben hozták létre. A múzeum az 1885. évi országos kiállítás bezárása után sok anyagot kapott ajándékba, így gazdag letéti állománnyal is rendelkezett. 1892-ben, pénzühiány miatt a Múzeumot megszüntették, gyűjteményét az oktatási intézmények között szétosztották.⁶

A selmeci Akadémián szorgosan szerzeményeztek, így a Szécsi (Nikel) Zsigmond (1841–1895, tanár 1867–1895) által fejlesztett Erdőhasználat és iparműtani gyűjtemény 1885-re Európa legfelszereltebb bemutató anyagává vált.

Az 1892. június 26-án felavatott új erdészeti épületben már nagyértékű gyűjteményeket helyeztek el:

- növénytani (herbáriumok, növénymodellek és fametszetek, hazai fák és cserjék törzsrészeletei, maggyűjtemény, mikroszkópok és metszetgyűjtemény);
- erdővédelmi (rovar- és rágásképek gyűjtemény, védekezési eszközök);

¹ Vadas Jenő: A selmezbányai M. Kir. Erdőakadémia története és ismertetője. Bp., 1896, 10.

² Vadas i.m. 16.

³ Vadas i.m. 46.

⁴ Erdődi Adolf: Az erdészeti kiállítások ügyében: Erdészeti Lapok (továbbiakban: E.L.) 1866, 67.

⁵ Vadas i.m. 122.

⁶ Király Pál: Az Országos Erdészeti Egyesület 1866–1966. Bp., 44–45.

- erdőtenyésztéstani (kéziszerszámok, eszközök, gépek, minták);
- állattani (csontvázak, puhányok, túskebőrűek, szivacsok, madártojások, kitömött madarak, emlősök, madárbőrök, lepke- és rovargyűjtemények, falitáblák, eszközök);
- erdőrendezéstani (falikepek, rajzos táblák, térképek és műszerek);
- erdőbecslési (táblázatok, átlalók, mérőszalagok és lécek, xylométer, mérőműszerek, térképek);
- erdőhasználati és iparműtani (szerszámok, eszközök, modellek, makettek, árumintagyűjtemények);
- vadászati és halászati (fegyverek, lőszer, csapdák, trófeák, preparátumok, eszközök, minták).⁷

Az oktatási bemutatóanyag gyarapítását ajándékok kérésével és vásárlással biztosították. Az eszközök nagy része a bécsi és budapesti közkiállítások bezárása utáni ajándékozással jutott a Tanintézet birtokába.⁸

A selmebányai Bányászati és Erdészeti Akadémia, majd Főiskola az Európában szervezett és rendezett jelentősebb kiállításokon gyűjteményeivel bemutatkozott és több díjat is elhozott jól szerkesztett és kivitelezett bemutatóival. A teljesség igénye nélkül néhány e rendezvények közül:

- 1872: bécsi világkiállítás⁹
- 1878: bécsi közkiállítás¹⁰
- 1879: székesfehérvári országos kiállítás^{11 12}
- 1885: budapesti kiállítás^{13 14}
- 1890: bécsi kiállítás¹⁵
- 1896: ezredéves kiállítás¹⁶
- 1900: párizsi világkiállítás^{17 18}, ahol aranyérmert nyert¹⁹
- 1907: pécsi kiállítás²⁰
- 1908: londoni kiállítás²¹
- 1910: bécsi kiállítás²²
- 1911: torinói kiállítás²³ stb.

⁷ Vadas i. m. 212–224.

⁸ Pauer János: A selmebányai M. Kir. Bányászati és Erdészeti Akadémia története. Selmebánya, 1896, 186–188.

⁹ Bedő Albert: Erdészettünk leírása a világkiállítási honismeretében II. rész. E. L. 1873, 182–183.

¹⁰ Bedő Albert: Az erdészet. Bp., 1879

¹¹ Nikel Zsigmond: A selmeci M. Kir. Akadémia által kiállított taneszközök katalógusa. Selmebánya, 1879

¹² Erdőterményeink és faiparunk a székesfehérvári országos kiállításon. E. L. 1879, 749–758.

¹³ Az erdészeti kiállításról. E. L. 1885, 707–715.

¹⁴ Selmecei Magy. Kir. Akadémia ismertetője. Selmebánya, 1885

¹⁵ Kondor Vilmos: Az 1890. évi bécsi általános gazdasági és erdészeti kiállítás erdészeti csoportja. E. L. 1891, 1–39. és 142–177.

¹⁶ Arató Gyula: Az ezredévi kiállítás és erdőgazdaságunk. E. L. 1896, 311–313.

¹⁷ de Pottère Gerard: A magyar erdészeti kiállítás Párizsban. E. L. 1900, 729–747.

¹⁸ A magyar korona országai „Erdészet”-i kiállításának részletes katalógusa. Bp., 1900

¹⁹ Földi János: Párizsi levél. E. L. 1900, 847–885.

²⁰ A pécsi országos kiállítás erdészeti és vadászati csoportja. E. L. 1907, 749, 983–988.

²¹ A londoni magyar kiállítás erdészeti csoportjának fényképei. London, 1908

²² A bécsi nemzetközi vadászati kiállításról. E. L. 1910, 590–602.

²³ A magyar erdészet az 1911. turini nemzetközi kiállításon. E. L. 1911, 721–725.

Darányi Ignác földművelési miniszter a Mezőgazdasági Múzeumot az erdészet bevonásával gazdasági múzeummá kívánta bővíteni.²⁴ Az Erdészeti Lapokban megjelent felhívás hatására elkezdődött a szakanyag gyűjtése, majd létrehoztak egy külön erdészeti részleget és kiállítást a Vajdahunyadvárban. A hazai

Templom u. 4. bejárata
(1993. június. Fotó: Ráczné)

szakközönséget tájékoztató cikk szerint, 1912-ben a Főiskola állattani gyűjteményében fellelhető volt az erdészetileg fontos valamennyi állatfaj: rovaroktól, madarakon át az emlősökig, volt tojás-, fészek-, csiga-, rágásképgyűjtemény és gombapusztítások kórképeinek gyűjteménye.²⁵

Az I. világháború eseményei, a trianoni békeszerződés határmódosítása miatt a selmecbányai Főiskola kényszerű és gyors költözése a világhírű gyűjtemények komoly károsodását eredményezte. A hirtelen költözés, a csomagolóanyagok

²⁴ E. L. 1900. 1208–1209.

²⁵ Papp Gusztáv: Az erdészeti főiskola állattani gyűjteménye. E. L. 1912. 311–313.

hiánya és az új otthonra találás nehézségei, a szállítás, rakodás és ideiglenes tárolás közbeni állománycsökkenés jelentős volt. Végül Sopronban, a volt Honvéd Főreáliskolában letelepedett tanintézet új székhelyén, ha szűkösen is, de elhelyezte gyűjteményi értékeit. A felsőfokú oktatási intézmény dolgozói és hallgatói elkezdtek a gyűjtést a hiányok pótlására és újabb anyagok megszerzésére.

Templom u. 4. udvara (1994. május. Fotó: Ráczné)

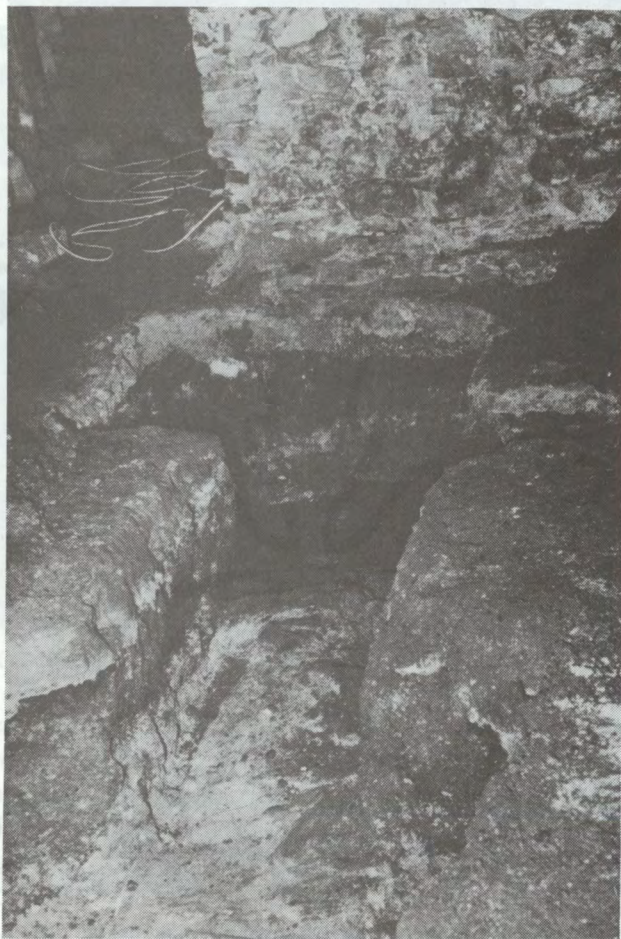
1924-ben vetődött fel komolyan a múzeumalapítás gondolata. Fekete Zoltán (1877–1962, tanár 1911–1946, mint nyugdíjas 1952-ig oktatott) 1929. november 5-én nyújtotta be a Főiskola vezetőségének a „Magyar Királyi Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola Fejlődéstörténeti Múzeum szabálytervezet”-ét. Az előterjesztés elfogadása után nagyszabású, szervezett anyaggyűjtés kezdődött ²⁶ és 1931-ben sikerült egy múzeumot felállítani.²⁷ A fejlődést a II. világháború eseményei szakították félbe, a soproni Főiskola épületei is károsodtak, a gyűjtemények sérüléseket szenvedtek, majd a háborút követő átszervezések gyakorlatilag szétzilálták az addig összegyűjtött és gyarapított anyagot. A múzeumi szellem azonban tovább élt és 1954-ben Faller Jenő (1894–1966), a későbbi Központi Bányászati Múzeum megteremtője és

²⁶ Erdőgazdasági Szemle, 1930. I. kötet, 84–86.

²⁷ A Magyar Királyi Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola Évkönyve az 1931–32. tanévről. Sopron, 1932, 73.

igazgatója, bejelentette, hogy megnyitották az egyetemi múzeumot.²⁸ Gyarapítását az ifjúság segítségével folytatták.²⁹

A Bányamérnöki Kar Miskolcra költözésével újabb átszervezésekre került sor, és a múzeumi szobát is bezárták.

I–II. századi római falak az északi oldalszárnypincéjében (1987. május. Fotó: Ráczné)

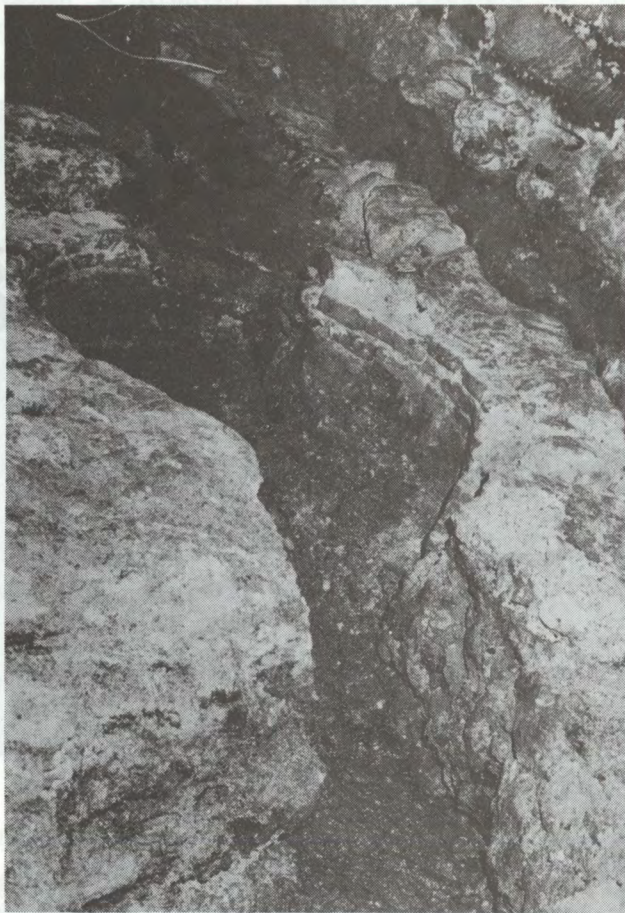
Az Erdőmérnöki Főiskolán, illetve az Erdészeti és Faipari Egyetemen azonban a múzeumi ügynek mindig voltak lelkes hívei és támogatói, akik a szunnyadás időszakában is szorgosan gyűjtöttek és őrizték az oktatás- és szakmatörténeti értékeket: dokumentumokat és tárgyi emlékeket. Kimagaslóan

²⁸ Faller Jenő: Megnyitottuk egyetemi múzeumunkat, Soproni Egyetem, 1954. 2. szám, 2.

²⁹ Soproni Egyetem, 1955. június, 24.

nagy munkát végzett ebben a dr. Hiller István (1934–1993) vezette Központi Könyvtár munkaközössége.

1963–71 között több tárgyalás is folyt egy erdészeti múzeum felállításával kapcsolatban a Mezőgazdasági és Élelmiszerügyi Minisztériummal, az Országos Erdészeti Egyesülettel, a Faipari Tudományos Egyesülettel és másokkal.³⁰

Középkori présház maradványai a római falakon
az északi oldalszárnny pincéjében (1987, május. Fotó: Ráczné)

Az 1979. november 19-én tartott MEM miniszteri értekezleten elhangzott: „Meg kell vizsgálni és rögzíteni kell az Erdészeti és Faipari Szakágazati Múzeum létrehozásának indokoltságát, a kialakítás helyét és feltételeit”.

1980. május 9-én, az Egyetemen folyó megbeszélésen megállapították, hogy az erdészeti és faipari termelés fejlődésének és oktatásának bemutatására szolgáló

³⁰ Hiller István: Az erdészeti és faipari taneszköz-gyűjtemény és oktatástörténeti emléktárgy. Soproni Egyetem, 1985. 5–6. szám, 13.

önálló szakágazati múzeum nincs, célszerű lenne azt létrehozni. A Kulturális Minisztérium a gyűjtemény soproni elhelyezését javasolta, a Magyar Mezőgazdasági Múzeum pedig felajánlotta segítségét a kiállítások kialakításához. A jelenlévők támogatták a múzeum létrehozását, fenntartási költségeit a szaktárca vállalta az EFE-n, illetve a Tanulmányi Állami Erdőgazdaságon keresztül.³¹

A XVII. századból származó fafödém (1989. október. Fotó: Ráczné)

1982-ben az Erdészeti és Faipari Egyetem megkapta a Szakgyűjtemény működési engedélyét.³² Ennek birtokában, az önálló erdészeti felsőoktatás 175 éves jubileumára elkészült az Erdészeti, Faipari és Földméréstörténeti Gyűjtemény állandó kiállítása a jelenlegi múzeumi épület – az akkori TAEg irodaház – 4 udvari szobájában. A dr. Papócsi László MEM miniszterhelyettes által 1983. augusztus 27-én megnyitott³³ állandó kiállítás tervezési és kivitelezési munkálatait Mastalírné Zádor Márta erdőmérnök és Gyuráczné Csomor Ágota faipari mérnök a könyvtár munkatársai végezték, segítségükre voltak még Varga József gépészmérnök és Kovács Gyula földmérő.

A MEM jóváhagyásával történő csere útján a Templom u. 4. számú épület kezelői jogának megszerzése után, sor került a ház régészeti és műemléki megkutatására, ill. felújítására, ami miatt a kiállítást 1986. május 20-án le kellett bontani. Ekkorra már dr. Németh András erdőmérnök (1939–1986, múzeumi

³¹ Hiller i. m. 14.

³² Működési engedély száma: Mk/d/36-1982.

³³ Papócsi László: Avatóbeszéd. Soproni Egyetem, 1985. 5–6. szám, 6–7.

csoportvezető 1984. II. 1 – 1986. XII. 10.) személyében önálló gazdája volt a gyűjteménynek, így a költöztetés és az újabb, csökkent alapterületű kiállítás létrehozása az ő feladata volt. Az áttelepített szakbemutató a Szt. György utca 14. számú épület udvarán lévő középkori torony szuterénjében 1986. június 17-én nyílt meg és 1992. október 30-ig volt látogatható.

XVI. századi kváderes falfestés kibontás közben
(1987. május. Fotó: Ráczné)

A bezárást a Templom utcai épület felújításának befejezése indokolta. Az ezután következő feladatok ellátása az 1987. július 1-jével kinevezett múzeumigazgató, dr. Ráczné dr. Schneider Ildikó erdőmérnök munkáját képezi.³⁴

³⁴ Dr. Ráczné dr. Schneider Ildikó: Az erdésznmúzeum ügye. Az Erdő, 1988. 551–553.

2. A Múzeum otthona

Az Erdészeti és Faipari Egyetem Múzeuma a Templom utca 4. számú, kiemelt műemléki épületben került elhelyezésre.³⁵ A volt Esterházy-palota Sopron belvárosának legelegánsabb részén, a Fő tér közvetlen közelében található. Tulajdonosai 1379-től kezdve ismertek és mindig magas rangú, jelentős személyiségek: gazdag földbirtokos nemesek, vagyonos patriciusok, jeles egyházi személyek voltak.³⁶

Fülkebefalazásból előkerült faragott szemöldökkövek (1987. június. Fotó: Ráczné)

1614-ben Esterházy Miklós, a későbbi nádor, kapta meg Dersffy Orsolya kezével és 1945-ig a család birtokában volt.³⁷ (1921 decemberében, a népszavazás napjaiban, ebben az épületben működött az a szövetségközi bizottság, amely a Sopron és nyolc környező község hovatartozását eldöntő szavazatokat számlálta.)

A II. világháború után irodaépületként (rövid ideig kollégiumként is) használták, míg az EFE a kezelői jogot megszerezte azzal a céllal, hogy itt múzeumot létesít. A MEM támogatásával 1986-ban elkezdődött a felújítási munka.

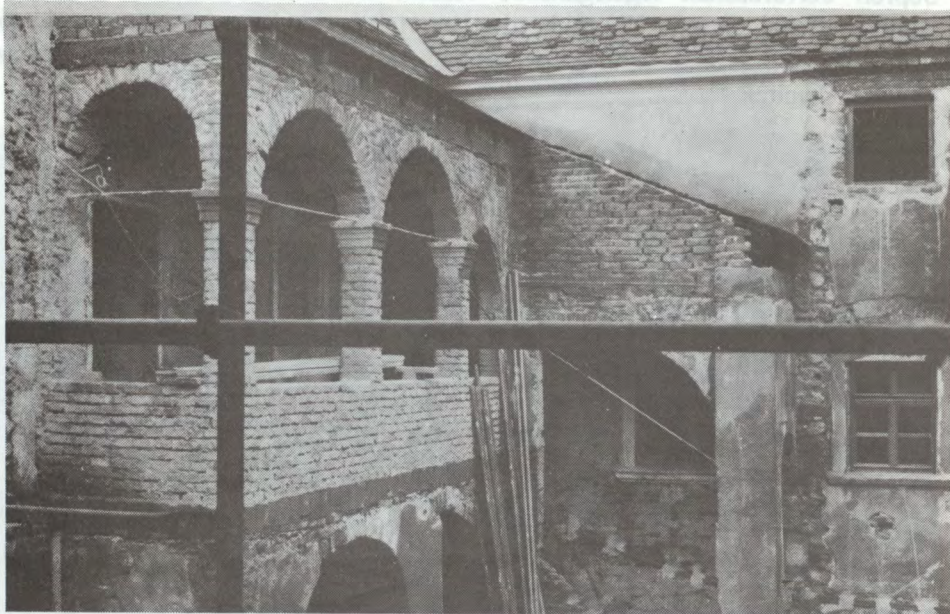
Az 1986–87-ben az Országos Műemléki Felügyelőség által végzett régészeti és műemléki kutatás során kiderült, hogy sok középkori részletet tartalmazó XVII. századi épületről van szó, amelynek északi oldalszárnyában találhatóak a

³⁵ Lásd a 83/1992. (V. 14.) számú kormányrendeletet.

³⁶ Csatkai Endre: Sopron és környéke műemlékei. Sopron, 1956, 278.

³⁷ Thirring Gusztáv: Sopron házai és háztulajdonosai 1734-től 1930-ig. Sopron, 1941, 24.

legkorábbi falrészletek. A pincében I. és III. századi római falakat tártak fel, az udvaron a városfalakat kísérő Árpád-kori fal darabját, a déli szárnyban ugyanilyen korú kutat találtak. Az északi oldalszármayon egytraktusos, kétszintes épület állt, utca felőli részén a szokásos prэшház-pince elrendezéssel. 1400 körül a

Kibontott udvari loggia (1990. november. Fotó: Ráczné)

déli oldalszármay helyére egyemeletes épületet emeltek. A XV--XVI. században a telken egy „U” alakú ház állt, amely mai formáját a XVII. század elején nyerte el. Az utolsó jelentősebb átalakítás a XVIII. század második felére tehető, amikor a család megvásárolta a szomszédos, Templom utca 2. számú épületet és a homlokzatokat egységesítette.³⁸

A kutatás során jó állapotú XVII. századi fődémeket, késő középkori kváderes falfestést, középkori kutat és hűtővermet stb. hoztak napvilágra.

A műemléki felújítás során, mind alaprajzi, mind vertikális vonatkozásban, az átépítések nyomait megőrizve, a XVII. századi homlokzatot alakították ki, belső kiképzése múzeumi célú felhasználásra készült.

A terveket az OMF munkatársai készítették, felelős tervező M. Kaló Judit építészmérnök, a kivitelezést az OMF Soproni Kirendeltsége végezte. A felújítás többszöri (zömmel anyagi okok miatti) határidő módosítás után 1992 végére fejeződött be. 1992 decemberében vehette birtokába az Egyetem és még ebben a hónapban elkezdte a múzeum a beköltözést a részére kijelölt helyiségekbe.

³⁸ M. Kaló Judit: A soproni Esterházy palota műemléki helyreállítása. Magyar Építőipar, 1992, 1–2. szám, 34–35.

3. A Múzeum tárgyi és dokumentációs anyaga

A múzeumi anyag alapját a Selmecebányáról átköltözött Főiskola gyűjteményeinek egy része képezte. A selmeci anyag jelentős része még ma is tanszéki leltárakban van és ott is vannak elhelyezve. A Múzeum zömmel a kiállításra kikerülő anyagot vette át a tanszékektől részben leltárilag, részben tartós kölcsönzésként.

Részlet az oktatástörténeti kiállításról (1993. november. Fotó: Ráczné)

Az 1983-as megnyitást megelőzően, de azóta is komoly gyűjtőmunka folyik a múzeumi anyag gyarapítása érdekében, minek eredményeként értékes hagyatékokat, pl. Krippel Móric erdőmérnök (1867–1945), adományozó Krippel Tiborné, dr. Györfi János erdőmérnök (1905–1966), adományozó dr. Györfi Jánosné, dr. Szederjei Ákos erdőmérnök (1911–1991), dr. Szederjei Ákosné,

dr. Nemky Ernő erdőmérnök (1909–1986), adományozó Korbonszkiné Nemky Klára, dr. Haracsi Lajos erdőmérnök (1898–1978), adományozó az Erdővédelem tanszék stb. és egyedi darabokat tudhatunk magunkénak ajándékként, illetve vásárlással. 1982-ben átvétellel megkaptuk az 1977-től gyűjtött Asztalos- és Kárpitosipari Múzeum teljes anyagát a leltárkönyvekkel együtt.

Részlet a felsőoktatás selmecbányai időszakát bemutató anyagból
(1993. november. Fotó: Ráczné)

A Múzeum leltárában az 1993. december 31-i állapot szerint 4552 db tárgy, 5443 db ok- és kézirat, 17012 db fénykép, 5165 db negatív, 3329 db diapozitív, 3788 perc video és 2460 perc magnófelvétel, 15 tekercs mozgófilm, 5138 kötet könyv, 3013 db különlenyomat és periodika, 5407 db meghívó, rajz, térkép stb. van.

A leltározott anyag egy része az állandó kiállításon, másik része részben a múzeumi épületben, részben a régi kollégium alagsorában lévő raktárunkban került elhelyezésre. A Templom utcában van az Ok- és kézirtár, a Fotó, dia és

negatív tár, a térképek, rajzok, meghívók, jegyzetek, video- és magnószalagok, a jegyzetek és különlenyomatok, valamint a szórólapok gyűjteménye és a könyvtári állomány kisebb része. A könyvek nagyobbik része bedobozolva, gyakorlatilag hozzáférhetetlen állapotban, a kollégiumi raktárunkban található a tárgyi anyaggal együtt.

Részlet a soproni oktatás kezdeteiről szóló kiállitásból
(1993. november. Fotó: Ráczné)

A tisztításhoz, fertőtlenítéshez és karbantartáshoz szükséges vegyszereink, kisgépeink és szerszámaink a Múzeumban lévő egyetlen kis raktárunkban vannak, mert az újabb szerzeményeket még bekerülés előtt fertőtleníjtük és kezeljük.

A Múzeum leltárában lévő értékek áttekinthető elhelyezésére és kutathatóságára csak az épület teljes körű múzeumi hasznosítása esetén lehet számítani.

4. Az új, állandó kiállítás

Az eredeti elképzelések szerint a felújított épület teljes egészében múzeumi célt szolgált volna (a helyreállítás is ennek megfelelően történt), azonban az időközbeni változások, főleg gazdasági vonatkozásúak, a kiállítási alapterület

Részlet a földmérési kiállításból (1993. november. Fotó: Ráczné)

drasztikus csökkentését eredményezték, ugyanis más egységek elhelyezését is meg kellett oldani ebben a házban.

A tervezett kiállítási alapterületre az Egyetem 1990-ben Kotlár Károly és Dr. Oroszi Sándor erdőmérnökök, a Magyar Mezőgazdasági Múzeum munkatársaival elkészítette a forgatókönyvet, azonban azt, az erősen megcsappant alapterületen nem lehetett kivitelezni. A jelenlegi kiállítás forgatókönyvét a fentiek nyomán dr. Ráczné írta.

A fentiek bizonyítására néhány kiragadott példa: 2 db görög fólia (növényábrázolás), XVI. századi térkép, 1811-es, kézzel írott erdészeti üzemterv,

A kiállítás installációját ajándékként Örsi András bányamérnök-szobrászművész készítette, kivitelező a Mastalir Ernő vezette ART MAR-MOR betéti társaság volt. A feliratolások és kasírozások Muray Lászlóné dekoratőr munkáját dicsérik.

Az erdőhasználati anyag részlete (1993. november. Fotó: Ráczné)

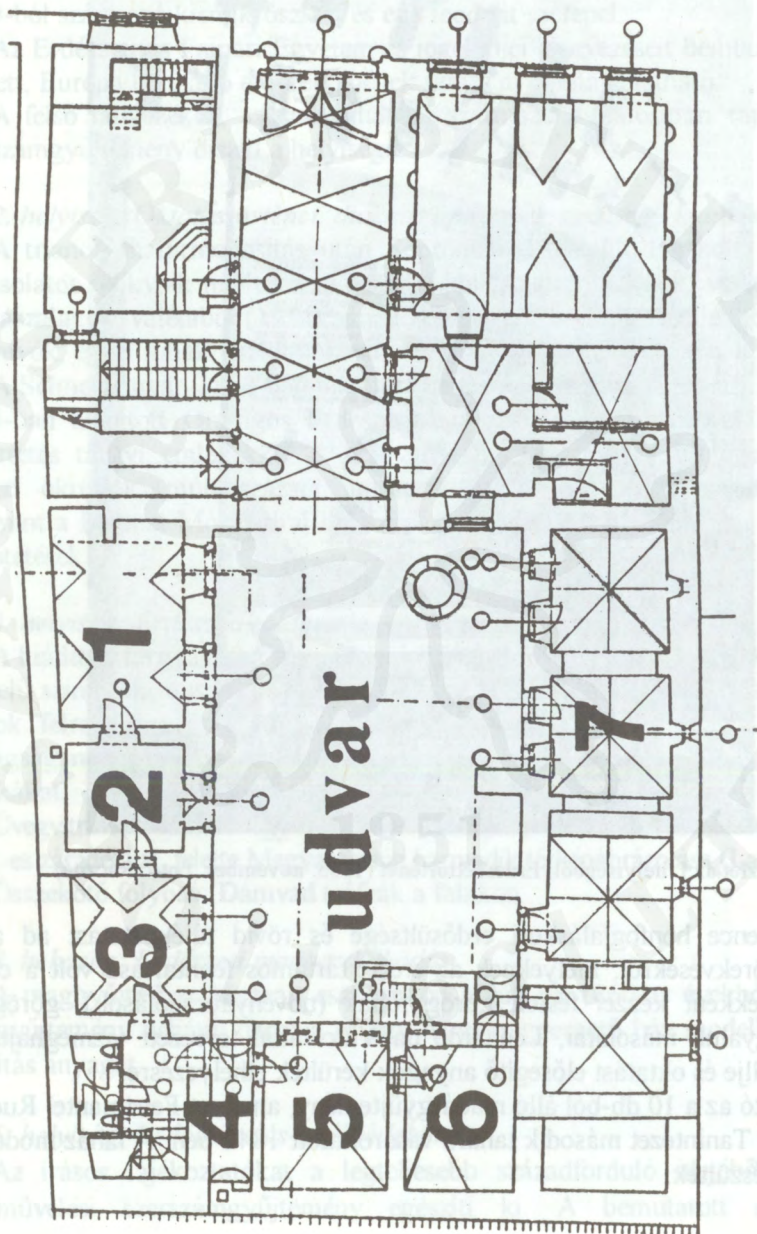
A kiállítás berendezését, az anyagelőkészítéstől kezdve, dr. Ráczné múzeumigazgató és munkatársa, Kálmán Éva restaurátor végezte.³⁹ A kiállítás létrehozását a Földművelésügyi Minisztérium finanszírozta.

A 150 m² alapterületen kialakított új, állandó bemutató szakkiállítást 1993. november 13-án dr. Biszterszky Elemér államtitkár nyitotta meg és adta át a közönségnek.

³⁹ Dr. Ráczné dr. Schneider Ildikó: Amíg egy állandó kiállítás megnyílik... Soproni Egyetem, 1993. 3. szám, 3–6.

5. A kiállítás részletes bemutatása

A kiállítás 7 helyiségben tájékoztatja a látogatót azokról a fontosabb ismeretekről, amelyek az oktatástörténetet és szakmatörténetet ölelik fel. A szakgyűjtemény az alábbiakat foglalja magába:

Templom utca 4. számú épület földszinti alaprajza, a kiállítási helyiségek megjelölésével

1. helyiség: Erdő- és erdészettörténet, az oktatás kezdeti időszaka.

Bemutatja az egyes földtörténeti korokat és ezzel párhuzamosan 15–20 millió évvel ezelőtt élt fák megkövesedett-kovásodott darabjait. Térképen látható a

Részlet az I. helyiségből: Erdészettörténet (1993. november. Fotó: Ráczné)

Kárpát-medence honfoglaláskori erdőszültsége és rövid tájékoztatást ad azon uralkodói törekvésekről, melyeknek az erdők tartamos fenntartása volt a célja. Tárgyi emlékként kézzel festett görög fóliák (növényábrázolások), görög és középkori gyaluk másolatai, Leonardo da Vinci által tervezett vízmeghajtásos fűrész modellje és oktatást elősegítő anyagok kerültek elhelyezésre.

Itt látható az a 10 db-ból álló madárgyűjtemény, amelyet Feistmantel Rudolf, az Erdészeti Tanintézet második tanára vásároltatott 1842-ben. A faház modellek 1896-ban készültek.

A középfokú oktatást és a selmeci felsőfokú oktatást bemutató táblák előtt az 1850-es évekből származó, könyvformájú dendrológiai oktatási segédanyag látható, amelyen tanulmányozható a fának valamennyi metszete, kérge, a fontosabb kéreglakókkal; kinyitva mindazon növényi szervek: mag, csírcsémete, hajtás, levél, virág, termés, amelyről a faj felismerhető, valamint a legjellemzőbb károsítók. Az eredeti okiratok (1873–1913 közötti keltezésűek) mellett egy 1860-ból származó kismikroszkóp és egy teodolit szerepel.

Az Erdészeti és Faipari Egyetem és jogelődjei elnevezéseit bemutató táblázat mellett, Európa legújabb erdőtérképének színes nyomata is látható.

A felső falrészeken, századfordulóról származó asztalosipari rajzeszköz, és szerszámgyűjtemény díszíti a helyiséget.

2. helyiség: Oktatástörténet, diákhagyományok, erdészeti kutatás.

A trianoni határmódosítás után Sopronban letelepült Főiskola oktatásával kapcsolatos relikviák mellett a diákélettel kapcsolatos emlékek: valétaiv (1886), valétaszalagok, valétabot (1914), emlékkorsók (1878–1930), emlékkönyvek, bái meghívók, egyenruhák, diáklapok, sportérmek stb. kaptak helyet.

A Selmechányán 1898-ban alapított Erdészeti Kísérleti Állomás, valamint az 1866-ban alapított Országos Erdészeti Egyesület tevékenységével kapcsolatos ismertetés tárgyi emlékekkel is alá van támasztva, és bemutatásra kerülnek eredeti okiratok, múlt századi műszerek, hallgatók által készített munkák, valamint a Krippel Móric által szerkesztett szögfelrakó (1892) és az érte kapott kitüntetések.

3. helyiség: Erdészeti földmérés, erdőrendezés.

A kiállított tárgyak zöme a múlt század második feléből származik. A gondos kivitelű szintezők, busszolak, teodolitok, szögtűzők, térképszerkesztési és térképi adatok felrakására és levételére szolgáló eszközök, a fák magasságának és vastagságának mérésére szolgáló eszközök reprezentálják a velük elvégezhető munkákat.

Üvegvitrinben látható egy 1806-ból származó, bőrkötéses erdészeti üzemterv, 1811-es záradékkal, felette Magyarország harmadik térképábrázolása (Lazius-1556).

Összekötő folyosó: Dámvad trófeák a falakon.

4. helyiség: Erdészeti maggazdálkodás.

A maggyűjtéshez használt eszközökön kívül, az 1860-as évekből származó maggyűjtemény néhány darabja és egy fenyőmagpergető ház modellje képezi a kiállítás anyagát.

5. helyiség: Erdőművelés-erdővédelem.

Az írásos tájékoztatókat a legteljesebb századforduló idejéből származó erdőművelési szerszámgyűjtemény egészíti ki. A bemutatott eszközökkel

valamennyi erdőművelési tevékenység elvégezhető a gyephántástól a csemeteültetésig, az ápolástól a károsítók elleni védekezésig.

A károsítók egy részét a két 1870-ből származó, selmeci rovargyűjtemény mutatja be.

6. helyiség: Erdőhasználat.

A fahasználat szerszámai: döntő, daraboló és felkészítő eszközök (selmeci balta- és fűrészyűjtemény számos darabja) mellett egy vándor favágó munkás munkaeszköze is látható.

Az eredeti mellékhaszonvételek széles skáláját is bemutatja a kiállítás az erdei melléktermékektől a faszénégetésig, a gyantázástól a vadászat-halászatig. Számos eszköz, makett teszi teljessé a tárgykört.

Részlet az erdészeti anyagmozgatást bemutató kiállításból
(1993. november. Fotó: Ráczné)

7. helyiség: Anyagmozgatás, ffeldolgozás, környezetvédelem.

A közelítés és szállítás tárgyi emlékei (közelítő szánkó és modellek) mellett, 4 nagyméretű terepasztal mutatja be az úsztató, a csúsztató, az erdei vasút és a drótkötélpálya alkalmazását az erdőgazdálkodásban. A terepasztalok a múlt század végén működő létesítmények méretarányos kicsinyítései, Budavári István formatervező iparművész munkái.

A tutajozás, az erdészeti útépités, a fűrészmalmok jelentőségének bemutatása mellett, elhelyezésre kerültek fából készült termékek eredeti, vagy kicsinyített nagyságban, bemutatva azt, hogy a fa, úgy mint természeti tényező és mint faanyag is, elkíséri az embert egész életén keresztül. Láthatók háztartási és

gazdasági eszközök, székelykapu, türelemüveg és sok más fából készült tárgy. Térképek mutatják be a különböző erdők elhelyezkedését, valamint a fafeldolgozó ipar jelenlétét az I. világháború előtt. A tárgyi anyag a gépesítés fontosságát kívánja alátámasztani a bemutatott modelleken keresztül.

Tájékoztatót ad a kiállítás az erdők szociális-üdülési szerepének fontosságáról, valamint a környezetvédelemben betöltött szerepéről. Érdekes kiegészítője az írásos ismertetőnek az az 1800 körül készített, a Magas Tatra gyógynövényeit bemutató bőrkötéses növénygyűjtemény, melynek két darabja látható kiállításunkon.

A tematikus kiállítás 2 méteres magassága felett a falakat és boltíveket szerszámok, fából készült eszközök, kitömött madarak díszítik. A kihelyezett eszközök a múlt század végéről származnak.

Az udvarban a loggiák alatt aranyérmes gímszarvas agancs, a Soproni hegyvidék fontosabb 16 fafaja, illetve motoros láncfűrészrel egy lúcfenyő rönkből kivágott falánc (1992) került elhelyezésre.

A kiállítást látogatók szakvezetéssel tekinthetik meg kiállításunkat, melynek során felmerülő kérdéseikre a Múzeum munkatársai a válaszokat megadják.

